1441 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 11 oktober 2022 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Economie,
Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Maurits Vande Reyde en Caroline Gennez

over het jaarverslag 2021 van de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV)

verzendcode: ECO

Vlaams Parlement

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:
Allessia Claes, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;
Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;
Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;
Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;
Meyrem Almaci, Imade Annouri;
Caroline Gennez.

Plaatsvervangers:
Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Kristof Slagmulder, Klaas Slootmans, Wim Verheyden;
Stijn De Roo, Loes Vandromme;
Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Björn Rzoska;
Els Robeyns.

Toegevoegde leden:
Kim De Witte.

INHOUD

1. Inleidende uiteenzetting 4
1.1. Werking PMV 4
1.2. Internationaal investeren 5
1.3. PMV: twintig jaar impact 6
1.4. Transparantie 7
1.5. Duurzaamheid en ESG 8
2. Vragen en opmerkingen van de leden 9
3. Antwoorden 12
4. Bijkomende vragen en antwoorden 16
Gebruikte afkortingen 18
Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie hield op 23 juni 2022 een gedachtewisseling met Michel Casselman, algemeen manager van PMV, over het jaarverslag 2021 van de Participatiemaatschappij Vlaanderen.

Het jaarverslag van PMV en de getoonde presentatie zijn terug te vinden op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Inleidende uiteenzetting

1.1. Werking PMV

Michel Casselman, algemeen manager, herinnert eerst aan de missie van de Participatiemaatschappij Vlaanderen. PMV investeert met het oog op de vernieuwing van het economische weefsel in Vlaanderen. Dat doet ze door kapitaal, investeringen, leningen of waarborgen te geven aan bedrijven en projecten. PMV financiert dus bedrijven van allerhande type, zonder uitsluiting van sectoren, maar doet ook vastgoed- en infrastructuurinvesteringen. De manier van investeren in beide type-activiteiten is verschillend.

Instrumenten

Een ander onderscheid dat kan gemaakt worden in de voorstelling van de werking van PMV is die tussen standaardproducten en maatwerk. PMV heeft een gamma aan laagdrempelige en gestandaardiseerde financieringsinstrumenten, met een ruime waaier in de financieringsgrootte: van een paar tienduizend euro tot meer dan 60 miljoen euro. Een voorbeeld van een standaardproduct is de startlening, een achtergestelde lening tot 100.000 euro met een vaste looptijd en een vaste rentevoet. Die wordt verleend aan starters, maar ook aan kmo's die doorgroeien. Michel Casselman geeft enkele voorbeelden van bedrijven die van dergelijke standaardproducten konden gebruikmaken: De Laet-Van Haever, een slagerij in groot- en detailhandel; Knives, een nichebedrijf in messen voor topchefs, en Slow Cabins, dat kleine houten vakantiewoningen verhuurt en wil uitbreiden.

De tweede werkingsvorm is maatwerk, bijvoorbeeld een kapitaalsoperatie van om het even welk bedrag maar altijd aangepast aan het specifieke bedrijf. Het bedrijf stapt met een bepaalde vraag naar PMV, die dan samen met de ondernemer het businessplan analyseert en de beste financieringsoplossing kiest. Onder maatwerk vallen ook de fondsen, omdat de bedragen en de looptijden daarvoor variëren. Recent is PMV bijvoorbeeld aandeelhouder geworden in REIN4CED, een bedrijfje van enkele ingenieurs materiaalkunde van de KU Leuven, die een nieuw composietmateriaal ontwikkeld hebben op basis van carbon- en staalvezels om lichte fietskaders te produceren.

Coronacrisis

Ook PMV heeft wegens de coronacrisis een intense periode achter de rug. Ze heeft samen met diverse Vlaamse partners oplossingen in de markt gezet, in de eerste plaats om de liquiditeit van de ondernemingen gaande te houden. In totaal kreeg de maatschappij 2027 aanvragen voor coronaleningen. Die leningen waren enkel bedoeld voor bedrijven die geen moeilijkheden hadden voor de coronacrisis. Een ander criterium was dat het bedrijf deel uitmaakt van de Vlaamse economie. Uiteindelijk kreeg één op drie van de aanvragers een lening, voor een totaal bedrag van ongeveer 220 miljoen euro. Voor heel wat van die ondernemers was dat de enige optie. Het is te vroeg om in te schatten hoeveel van die bedrijven daarmee geholpen zijn of uiteindelijk toch nog overkop zullen gaan. Initieel was de looptijd drie jaar, bij de tweede coronagolf was die verlengbaar tot vijf jaar. De meeste bedrijven zijn op die mogelijkheid tot verlenging ingegaan.

Een tweede zorg tijdens de coronacrisis was de solvabiliteit van ondernemingen, het versterken van de eigen middelen van ondernemingen. De verliezen konden allicht worden overbrugd met leningen, maar uiteindelijk moeten ze op de balans worden omgezet in een vermindering van het kapitaal, wat de solvabiliteit en de mogelijkheid om bankleningen te krijgen, vermindert. Het Welvaartsfonds is mede gefinancierd door Vlaamse overheid, maar in meerderheid door private investeerders, hoofdzakelijk Belgische verzekeraars. Het fonds bevat momenteel iets meer dan 200 miljoen euro. De eerste investeringen zijn gebeurd en de aanvragen lopen nog binnen. Van de vierjarige investeringsperiode loopt het eerste jaar nu ten einde.

Verder is een bestaande maatregel, de Winwinlening, uitgebreid van 200.000 naar 300.000 euro per bedrijf. Het bedrag dat kredietgevers konden uitlenen, is opgetrokken van 50.000 naar 75.000 euro. Daardoor is de Winwinlening ongeveer in volume verdubbeld, van ongeveer 50 naar 150 miljoen euro in 2021. De coronacrisis heeft dus een enorme boost gegeven aan een maatregel die al heel populair was. Allicht komt er wel een terugval. Cumulatief staat er nog meer dan 1 miljard euro aan Winwinleningen uit. De Winwinlening is een manier om de tegoeden op spaarrekeningen te mobiliseren voor de economie. Michel Casselman toont het voorbeeld van een activiteit opgestart met een Winwinlening: een ondernemer die concentraat van wasmiddel in navulbare flessen verkoopt. Een voorbeeld van duurzaam ondernemen.

1.2. Internationaal investeren

Bedrijven

PMV heeft als opdracht de Vlaamse economie te helpen vernieuwen door te financieren wat moeilijk financierbaar is, maar nuttig voor de Vlaamse economie. Haar activiteiten spelen zich dus af in Vlaanderen. De Vlaamse regio is evenwel bekend voor zijn export, dus vele bedrijven waarin PMV investeert, internationaliseren. Hij geeft het voorbeeld van Itineris, een Gents bedrijf dat facturatiesoftware ontwikkelt voor nutsbedrijven. Na Vlaanderen en de Benelux heeft het ook succes in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Het valt niet te bepalen of het geld dat PMV investeerde, dient om een Vlaamse softwareontwikkelaar dan wel een commerciële medewerker in de Verenigde Staten aan te werven.

Omgekeerd werkt PMV samen met Flanders Investment & Trade voor het aantrekken van buitenlandse bedrijven en investeringen naar Vlaanderen. Kebony is een Noors bedrijf dat aan zacht hout, dennenhout, via een biologisch proces de karakteristieken van tropisch hardhout geeft. Een boom in hardhout doet er meer dan honderd jaar over om te groeien, een dennenboom ongeveer twintig jaar. Het bedrijf heeft zijn procedé ontwikkeld in Noorwegen met een eerste fabriek in de buurt van Oslo en zocht naar uitbreidingsmogelijkheden in Nederland, België of Duitsland. Door een samenwerking tussen VLAIO, dat subsidies gaf, FIT dat de contacten legde en PMV, dat een kapitaalsinvestering en nadien ook een lening verstrekte aan het Noorse moederbedrijf, heeft Kebony de Antwerpse haven gekozen als locatie voor zijn tweede fabriek. Gezien zijn succes kijkt het bedrijf alweer naar nieuwe uitbreidingsmogelijkheden. Kortom, via investeringen in een Noors bedrijf heeft PMV een impact gecreëerd op de Vlaamse economie.

Fondsen

PMV investeert ook in gespecialiseerde Vlaamse fondsen, bijvoorbeeld in niches van de life sciences zoals neurodegeneratieve ziektes of oncologie. Die fondsen kijken uiteraard breder dan louter Vlaanderen en hebben doorgaans een West-Europese of Europese focus.

PMV investeert ook zelf in een aantal buitenlandse gespecialiseerde fondsen, waarbij het Vlaanderen laat genieten van hun kennis en netwerk. Zo heeft ze in Kurma geïnvesteerd en dan samen met Kurma Flamingo Therapeutics als start-up gefinancierd. Zeker in de life sciences, waar het traject heel lang is en er veel geld nodig is, is het aantal vroege investeerders beperkt. Dan is het interessant om samen te werken met de weinige investeerders die er zijn, ook de buitenlandse. Uiteraard gaat het geld van PMV dan ook naar andere bedrijven en portefeuilles in de andere landen waar die fondsen aanwezig zijn.

Fondsinvesteringen als hefboom

PMV heeft in totaal 237 miljoen euro in 59 fondsen geïnvesteerd, hoofdzakelijk fondsen waarvan het team in Vlaanderen zit en die actief zijn in Vlaanderen maar bijna allemaal ook in het buitenland. Tot nog toe hebben de fondsen iets meer dan 600 miljoen euro in Vlaamse bedrijven geïnvesteerd. Dat is dus ongeveer een factor tweeënhalf. Net als bij bedrijven vraagt PMV dat zij minstens het bedrag van haar investeringen in Vlaanderen investeren. Uiteraard kan het alleen maar achteraf gecontroleerd worden, wat PMV ook doet. Ze kan daar geen boeteclausules aan vasthangen, omdat andere investeerders dat niet zouden aanvaarden en PMV geen rem wil zijn voor privaat kapitaal. PMV kan alleen maar beslissen er niet meer in te investeren.

PMV wil dat die fondsen zoveel mogelijk privaat kapitaal aantrekken en dat de private investeerders beloven dat ze in de beste deals investeren. Bij analyse van fondsinvesteringen gaat de participatiemaatschappij steeds na wat de effectieve slaagkansen zijn dat de betrokken bedrijven inderdaad het volledige bedrag van de financiering investeren in Vlaanderen. Als het fonds al bestaat, worden de slaagkansen beoordeeld aan de hand van wat het al verwezenlijkt heeft. Bij een nieuw fonds wordt gekeken naar het netwerk van het team en de geplande activiteiten.

In het samenwerkingsakkoord met de aandeelhouder staan fondsinvesteringen expliciet vermeld, niet alleen als indirecte investeringswijze in bedrijven, maar ook om een levendig ecosysteem van venture capital en private equity te laten ontstaan. Twintig jaar geleden waren er nauwelijks durfkapitaalinvesteerders in Vlaanderen. Dat er nu veel start-ups zijn, is te danken aan de financiering, van PMV maar vooral van private investeerders. Het is belangrijk dat PMV de fondsenwerking stimuleert door er zelf aan te participeren, maar ook door zogenaamde family offices het vertrouwen te geven om het te doen. Zij wachten vaak tot PMV de contracten uitgeplozen heeft op onder meer marktconformiteit. Op die manier helpt PMV ook om met privaat kapitaal over de brug te komen.

1.3. PMV: twintig jaar impact

Maatschappelijke meerwaarde

PMV bestaat twintig jaar. Het is belangrijk op tijd en stond na te gaan welke impact ze heeft op de Vlaamse economie. Samen met Forum Ethibel heeft PMV daarom een vijftal jaar geleden een methodologie ontwikkeld om de maatschappelijke meerwaarde in kaart te brengen. Die is gerelateerd aan de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen of SDG's. Michel Casselman toont een tabel om dit te illustreren. Elk doel krijgt een score, bepaald aan de hand van hoe vaak het terugkomt in de PMV-portefeuille, terwijl het totaal van de scores honderd is. De score is dus relatief en geeft aan welke doelstelling het meeste doorweegt. Economische groei primeert maar via vastgoed- en infrastructuurinvesteringen scoren ook leefbare en duurzame steden zeer goed.

Er zijn wel wat verschillen naargelang het type product en het ermee gerelateerde type activiteiten. Gezondheid komt bijvoorbeeld vooral naar boven bij de

instrumenten risicokapitaal en fondsinvesteringen en minder bij leningen. Dat omdat in life sciences een omzet lang op zich laat wachten en er dus geen terugbetalingscapaciteit is voor leningen.

Michel Casselman besluit dat volgende doelen eruit springen bij het bekijken van de maatschappelijke meerwaarde van de PMV-activiteiten:
- waardig werk en duurzame economische groei;
- industrie, innovatie en infrastructuur;
- duurzame steden en gemeenschappen;
- verantwoorde consumptie en productie.

Financiële impact

PMV blijft een investeringsmaatschappij en wil dus, naast maatschappelijke meerwaarde, uit elke investering ook meer geld halen. Voor subsidies heeft Vlaanderen VLAIO. PMV moet structureel winstgevend zijn anders is het een subsidiekanaal.

Er zijn natuurlijk dossiers waarin dat niet is gelukt. Maar cumulatief hebben winsten en verliezen op iets meer dan twintig jaar tijd geleid tot 2,6 miljard euro aan investeringen en 241 miljoen euro winst. Michel Casselman toont een tabel met de investerings- en beheersactiviteiten in 2021. Het nettoresultaat of de winst bedroeg 67,6 miljoen euro. Dat is het hoogste cijfer ooit behaald, maar het is niet elk jaar haalbaar. In 2020 was het resultaat 41,6 miljoen euro en daar was PMV ook al heel tevreden mee.

Wat de desinvesteringen betreft, zijn er wel wat wijzigingen. Tot voor kort was er met de lage rentevoeten heel wat geld in de markt waardoor waarderingen omhoog gingen. Om die reden heeft PMV gedesinvesteerd, wat zich uit in meerwaarden. In het nettoresultaat worden enkel gerealiseerde meerwaarden meegerekend, terwijl minwaarden al verrekend worden bij een vermoeden dat het bedrijf minder waard is geworden. PMV wacht dus niet tot het bedrijf effectief in faling gaat. Zo past het de Belgische algemeen aanvaarde boekhoudkundige regels, de zogenaamde Belgian GAAP, toe.

Het geadviseerd en beheerd vermogen, zijnde alle middelen in de portefeuille en ook het cashgeld om te investeren, is vorig jaar gegroeid van 1,5 naar 1,65 miljard euro. Dat komt door de kapitaalsverhoging van het Welvaartfonds, maar ook door de winst die bij het eigen vermogen wordt geteld. Die stijgt in positieve jaren en daalt in eventuele verliesjaren.

1.4. Transparantie

Over de communicatie bevat de samenwerkingsovereenkomst met het Vlaamse Gewest enkele duidelijke clausules waarin gestipuleerd wordt waarover er precies moet worden gerapporteerd. Daarnaast communiceert PMV ook ad hoc, bijvoorbeeld over specifieke deals en in- of uitstapactiviteiten en bij parlementaire hoorzittingen of antwoorden op schriftelijke vragen. Daarnaast legt de overeenkomst ook openbare communicatie via de website op.

Op het vlak van communicatie doet PMV meer dan Vlaamse overheid vraagt. Het jaarverslag wordt ook gebruikt als een communicatiemiddel, met een uitgebreid verslag over alle activiteiten en uiteraard ook de bijbehorende cijfers. Op de website worden kwartaalrapporten gepubliceerd, die inzoomen op de verdeling van de portefeuille naar type risico's, type investeringen, sector enzovoort. Die rapporten staan op het einde van de tweede maand na het afsluiten van het kwartaal op de website. Tijdelijk heeft dat even langer geduurd door het vertrek van een medewerker en de invoering van een nieuw IT-systeem.

Even relevant is waarover PMV bewust niet communiceert, bijvoorbeeld een waarborg aan een bedrijf dat van de bank geen lening krijgt omdat het te weinig solvabel is. Openbaarheid van die gegevens zou nefast zijn voor de reputatie van het bedrijf, ook bij leveranciers en klanten. Ook bij leningen gebeurt het dat PMV financiert wat een bank niet wil financieren en bijvoorbeeld een achtergestelde lening bijpast. Dat is niet noodzakelijk een teken dat het bedrijf ongezond is. Als het bijvoorbeeld een overname wil doen, heeft het soms meer middelen nodig dan het aankan. Als er geen kapitaal wordt opgehaald, kan dat met een achtergestelde lening van PMV.

Bij start-ups is het eerder een triomf als ze geld ophalen. Ze kunnen ermee uitpakken dat financiers geloven in hun groei en in hun product. Het bedrijf maakt dat zelf bekend, maar PMV ook.

Boekhoudkundig verrekent PMV een minwaarde, doorgaans van 25, 50, 75 of zelfs 100 procent, zodra ze oordeelt dat een bedrijf zijn businessplan niet haalt, soms door externe factoren zoals de coronacrisis. Journalisten zijn daar zeer in geïnteresseerd. Maar PMV zou het bedrijf niet helpen en ook zichzelf tegenwerken door daarover te communiceren.

Vooraleer te investeren, bestudeert PMV de plannen en het potentieel van het bedrijf en gaat het na of en hoe snel een bedrijf nadien opnieuw financiering nodig zal hebben. Daarvoor stelt het managementteam van het bedrijf alle bedrijfsinformatie, ook de geheime, en knowhow ter inzage. PMV tekent dan een non-disclosure agreement, waarin het belooft om die informatie vertrouwelijk te behandelen en zeker niet te delen met concurrenten. De Standaard concludeerde daaruit: "Omdat PMV geen inzicht biedt in het rendement van de deelactiviteiten, blijft de maatschappij een black box". Er is dus soms frustratie bij journalisten omdat PMV geen informatie geeft over verliezen, maar daarmee zou de maatschappij zichzelf in de voet schieten.

1.5. Duurzaamheid en ESG

PMV focust ook steeds meer op duurzaamheid, waarvan circulaire economie één aspect is. De raad van bestuur heeft gesteld dat de maatschappij ernaar streeft om tegen eind 2023 lichtgroen te zijn volgens de Europese duurzaamheidstaxonomie. Dat betekent dat het steeds de risico's op milieu-, sociaal en governancevlak (Environmental, Social and Governance) in kaart brengt en nagaat hoe die kunnen worden gemitigeerd. Elk bedrijf moet duurzamer geworden zijn als PMV eruit stapt.

Voor het label donkergroen zijn de verbintenissen stringenter. Er zijn concrete doelstellingen die voor de hele portefeuille moeten worden gehaald, bijvoorbeeld halvering van CO_2. Dat is niet haalbaar voor PMV, die investeert in allerlei sectoren zoals chemie, software, life sciences en in jonge en mature bedrijven en infrastructuur.

Concrete afspraken kunnen wel voor afzonderlijke investeringen. Dat gebeurt trouwens al, bijvoorbeeld in het Welvaartfonds. Ook de verzekeraars die in het fonds investeren, waren sterk vragende partij om in te zetten op duurzaamheid en waren tevreden met de werkwijze die PMV hanteert. Het is nu aan PMV om dit door te zetten in andere activiteiten, dus naast in risicokapitaal ook in leningen, waarborgen enzovoort, aldus Michel Casselman

2. Vragen en opmerkingen van de leden

Tussenkomst van Caroline Gennez

Caroline Gennez feliciteert PMV met het positieve nettoresultaat van bijna 68 miljoen euro en de 200 miljoen euro aan nieuwe investeringen. Iedereen is het erover eens dat PMV tijdens de covidcrisis een belangrijke rol heeft gespeeld, meer bepaald met de coronaleningen. De verleende waarborgen kenden ook een stijging van 299 miljoen euro in 2020 naar 315,5 miljoen euro in 2021.

Eind 2021 kreeg de maatschappij de bevestiging dat ze geslaagd was voor de zogenaamde pillar assessment van de Europese Commissie, wat betekent dat ze organisatorisch en financieel voldoet als partnerorganisatie voor het Invest-EU-programma. Daardoor kunnen Europese middelen ten goede komen aan Vlaamse kmo's en dat is goed nieuws. Hoe is dat assessment verlopen? Wat zijn de volgende stappen?

In het jaarverslag stelt de voorzitter dat PMV de actiefste venturecapitalinvesteerder is in Vlaanderen. In Zweden zou er evenwel tien keer meer venture capital per hoofd zijn. Nochtans was in 2021 de kapitaalmarkt blijkbaar bijzonder gul en waren de buitenlandse fondsen bijzonder actief in de financiering van Vlaamse bedrijven. De bedrijfsinvesteringen in België zitten boven het Europese gemiddelde, op quasi gelijke hoogte met die van Zweden. Kan PMV zelf voor een nieuwe dynamiek zorgen op de venturecapitalmarkt en erin slagen meer private partners te betrekken? Is er recent een ommekeer en vindt Vlaanderen nu wel aansluiting bij de sterk groeiende Europese venturecapitalmarkt? Hoe beoordeelt Michel Casselman de spagaat tussen de sterke bedrijfsinvesteringen en de zwakke venturecapitalinvesteringen? Heeft dat te maken met de traditionele structuur van de financiële markten en bedrijfswereld? Welke stappen kan PMV zetten? Hoe kan de Vlaamse overheid ondersteuning bieden?

Zowel het jaarverslag als het financieringsverslag tonen aan dat de maatschappij sterk inzet op de Europese Green Deal. De focus op de energietransitie wordt treffend geïllustreerd door het voorbeeld van Wattson, een energieservicebedrijf dat focust op het ontwikkelen en beheren van energiebesparing. Het financieel model is dat het bedrijf prefinanciert en betaald wordt met de energiebesparing die het realiseert. Vooruit is enthousiast over die combinatie van maatschappelijke meerwaarde met economische rendabiliteit. Volgens de SERV zullen premies niet volstaan om de renovatiegraad te bereiken die nodig is om de klimaatdoelstellingen te halen. Een prefinancieringsmodel is dan interessant voor lokale overheden, voor woonzorgcentra, voor publieke infrastructuur maar ook voor residentiële buurten. Steunt PMV Wattson bij het uitbreiden van zijn activiteiten naar lokale overheden en residentiële buurten? PMV financiert het bedrijf Wattson maar ook zijn projecten. Hoe zit die financiële constructie precies in elkaar? Hoe worden de financiers en PMV precies vergoed?

PMV werd partner van Invest-EU waardoor het extra waarborgen kan verlenen aan Vlaamse kmo's, bovenop de al aanzienlijke kapitalisatie van PMV/z-waarborgen en Gigarant. Zal PMV die waarborgen vooral aanwenden voor haar duurzame doelstellingen? Zijn er op de energie-efficiëntiemarkt andere first movers te verwachten?

Het jaarverslag meldt dat Biotech Fonds Vlaanderen het boekjaar eindigt met een verlies van 1,4 miljoen euro. De geboekte waardeverminderingen op financiële activa bij PMV en Biotech beslaan 18,9 miljoen euro. Is dat het gevolg van een aantal grotere significante waardeverminderingen of van vele kleine? Caroline Gennez wil zeker niet de vertrouwelijkheid schaden, maar het dossier van de modeketen FNG indachtig, is het belangrijk dat het Vlaams Parlement daar enig inzicht krijgt.

Tussenkomst van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde ziet de rol van een publieke investeringsmaatschappij als een politiek vraagstuk dat aan bod moet komen bij de bespreking van de beheersovereenkomst. Hij zal zich nu beperken tot vragen over het jaarverslag, maar ook wat meer uitleg vragen bij antwoorden op schriftelijke vragen van het voorbije jaar. Volgens de vorige minister van Economie hoorde investeren in beursgenoteerde bedrijven niet tot de corebusiness van PMV, want eens ze beursgenoteerd zijn halen ze doorgaans voldoende investeringsmiddelen uit de markt. Het lid informeert naar het beleid betreffende beursgenoteerde bedrijven, ook die waar PMV al van voor de beursgang in investeerde.

Volgens de beheersovereenkomst moet PMV periodiek een analyse maken van de Vlaamse financieringsmarkt. Dat rapport maakt gewag van sterk oplopende bedrijfswaarderingen. Hoe heeft dat een impact op de rol van de participatiemaatschappij? Voor het lid mag PMV niet in opbod gaan met private investeerders. Soms heerst de indruk dat de acties van PMV de bedrijfswaarderingen doen stijgen.

Het rapport wijst op een toename van het aantal grote en een afname van het aantal kleine kapitaalrondes, wat minder gunstig lijkt voor kleinere start-ups. Bevestigt PMV die trend?

VARIO vraagt dat PMV en FIT nog sterker de rol van matchmaker zouden spelen om buitenlandse financiers naar Vlaanderen te halen. Welke inspanningen doet PMV daar nu al voor?

PMV heeft aanzienlijke bedragen geïnvesteerd in buitenlandse fondsen die volgens het lid geen direct aantoonbaar voordeel hebben voor Vlaamse economie. De vorige minister van Economie Hilde Crevits heeft al uitgelegd dat die investeringen een aanzienlijk hefboomeffect kunnen hebben, want het is een van de manieren om investeringen naar Vlaanderen te lokken. Hoe waardeert Michel Casselman dat hefboomeffect? Fondsen beslissen immers autonoom wat ze met het geld doen. Is het niet beter te focussen op bedrijven met een goed businessmodel maar onvoldoende venture capital dan buitenlandse fondsen te steunen?

Het lid hoorde klachten van bedrijven dat PMV soms te veel bankier is en te weinig verschaffer van risicokapitaal, waardoor de maatschappij te veel in concurrentie zou gaan met private financiers. Recent zouden er in een dossier private investeerders afgehaakt hebben omdat PMV, gelinkt aan de overheid, opdook. Wat is de gangbare praktijk als PMV vaststelt dat er voldoende andere financiers zijn?

Maurits Vande Reyde merkt op dat zijn vragen vaak zijn ingegeven door een gebrek aan transparantie. Er is weliswaar openheid over een aantal generieke maatregelen maar op schriftelijke vragen zijn de antwoorden vaak geanonimiseerd. Het lid heeft begrip voor de vertrouwelijkheid, maar de PMV werkt met publieke middelen en als volksvertegenwoordiger wil hij daar meer inzage in. Acht PMV dat haalbaar mits bijvoorbeeld bepaalde geheimhoudingsclausules worden gerespecteerd? Nu is het zo dat de commissieleden eigenlijk achter de feiten aan lopen, zoals in het FNG-dossier is gebleken. Eigenlijk stemt het Vlaams Parlement in met de middelen van PMV maar heeft het geen zicht op wat de activiteiten van PMV precies inhouden. Wil PMV mee nadenken over hoe de transparantie kan worden verhoogd?

Tussenkomst van Andries Gryffroy

Andries Gryffroy vindt dat PMV na twintig jaar de kinderziektes achter zich gelaten heeft en volwassen is geworden. Het is een belangrijk overheidsdurfbedrijf dat risicokapitaal beheert. Het moet de risico's goed inschatten, maar af en toe loopt het natuurlijk ook minder goed dan verwacht. De kerntaak van PMV is volgens

N-VA een meerwaarde te hebben voor de economie, vooral voor financieel gezonde bedrijven met veel potentieel die op de private markt niet aan voldoende kapitaal komen. Complementariteit met andere overheidsspelers en de private markt is daarbij wezenlijk. PMV mag niet in de plaats treden van andere overheidsdiensten en van de banken, private-equityfondsen enzovoort. Hoe bewaakt PMV dat evenwicht? Hoe overlegt ze en werkt ze samen met de andere spelers?

De vinger aan de pols houden van het financieringslandschap is noodzakelijk om adequaat te kunnen reageren op nieuwe tendensen en een goed zicht te krijgen op het marktfalen. Hoe pakt de maatschappij dat aan?

De Vlaamse Regering legt meer focus op de SDG's, de digitalisering en de maatschappelijke meerwaarde. Dat is evenwel niet altijd gemakkelijk in praktijk te brengen bij bijvoorbeeld de beoordeling van een dossier. Hoe beoordeelt PMV de financiële gezondheid van bedrijven? Hoe weegt ze de economische rendabiliteit af tegenover de SDG's? Het lid vreest wel dat die focus in het voordeel is van de grotere bedrijven, die medewerkers hebben die mooie promoverhalen kunnen schrijven. Kleinere bedrijven hebben andere kopzorgen, terwijl ze op het vlak van duurzaamheid misschien betere resultaten halen dan andere bedrijven.

De huidige beheersovereenkomst bevat enkele clausules over communicatie en transparantie. Dat was ook een uitdrukkelijke vraag van het Rekenhof. Desondanks blijven er opmerkingen komen. Zo was in De Standaard inderdaad te lezen dat PMV een black box is. Kan het Vlaams Parlement meer informatie krijgen dan via hoorzittingen of schriftelijke vragen, bijvoorbeeld over welke de gefinancierde ondernemingen zijn en hoeveel geld ze krijgen, mits het uiteraard vertrouwelijkheidsclausules respecteert? Het lid heeft dezelfde vraag voor de achtergestelde leningen, de Winwinleningen en de waarborgen. Die zijn ook niet altijd risicoloos.

Andries Gryffroy informeert voorts naar opvolging van de audit naar aanleiding van het FNG-dossier. Welke lessen zijn daaruit getrokken en welke invloed hebben die op de nieuwe samenwerkingsovereenkomst? De activiteiten houden altijd een risico in. Welke negatieve gevolgen verwacht PMV van het stijgende aantal faillissementen? Hoe bereidt ze zich daarop voor?

De minister noch PMV maken een evaluatie van de vertegenwoordigers van PMV in de raden van bestuur. Dat doet vragen rijzen over de governance. Hoe volgen ze hun activiteiten dan wel? Wordt er in de nieuwe samenwerkingsovereenkomst een verbetertraject afgesproken?

Tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne weet dat de economische situatie en de financieringsbehoeften van bedrijven bijzonder snel aan het wijzigen zijn. In welke mate screent PMV haar activiteiten op de daaraan verbonden risico's? Welke impact van de stijgende rentes en interesten verwacht ze?

Hoe is de verhouding met andere overheidsvehikels met gelijkaardige doelstellingen, zoals de Limburgse Reconversiemaatschappij? Hoe wordt de complementariteit gewaarborgd? Ook de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij heeft de voorbije jaren een steeds grotere actieradius.

Het is mooi dat de activiteiten gekoppeld worden aan de SDG's. Welke van die doelstellingen wil PMV in de toekomst sterker nastreven en welke eventueel minder? Uit het jaarverslag, en het voorbeeld van Wattson, blijkt de ambitie om inzake energie-efficiëntie een omslag te verwezenlijken. Op welke manier wil PMV dat precies doen?

Wat is voor PMV zelf belangrijk in de nieuwe beheersovereenkomst? Wat moet er anders wat betreft governance en samenwerking met de aandeelhouder? Hoe wil ze de link met de algemene vergadering van haar aandeelhouder, dit parlement, versterken?

3. Antwoorden

Invest-EU

Michel Casselman antwoordt eerst op de vraag over Invest-EU, het verloop van de pillar assessment en de lessen die daaruit worden getrokken. De Europese Commissie had vrij uitvoerig beschreven hoe het assessment zou verlopen. Het ging niet zozeer over de solvabiliteit en portefeuille van PMV, maar wel over de processen om een investering goed te keuren of niet, de competentie van de mensen die bij die processen zijn betrokken en hoe die worden gerekruteerd, de manier waarop co-investeerders worden gecontroleerd enzovoort. Het assessment heeft ongeveer een jaar geduurd. De opmerkingen waren vrij beperkt. Er was bijvoorbeeld een opmerking over het opvolgen van de evaluatiegesprekken met medewerkers. Naar aanleiding daarvan is een procedure opgezet om de evaluatiegesprekken systematisch op te volgen. De opvolging gebeurde daarvoor al, maar dat kon niet altijd worden aangetoond.

PMV is in gesprek met de Europese Commissie om onder Invest-EU een garantie te krijgen voor investeringen in vernieuwende infrastructuur, zoals bijvoorbeeld infrastructuur voor groene waterstof. Daarbij wordt gedacht aan pijpleidingen of andere systemen om waterstof te vervoeren. Die technologie zit nog in een vroeg stadium en dus zijn die investeringen risicovol. Een waarborg van Europa zou de middelen kunnen verdubbelen.

Durfkapitaal

Het is correct dat er in Zweden meer venture capital aanwezig is maar ook dat Vlaanderen niet slecht scoort op het niveau van financiering. Dat is geen contradictie omdat het over de algemene financiering gaat. Er zijn in Vlaanderen vier competitieve grootbanken actief die veel spaargeld ter beschikking hebben en kmo's relatief goedkoop kunnen financieren. Als het specifiek over venture capital gaat, staat Zweden aan de absolute top. Het land heeft ook al enkele unicorns die initieel lokaal werden gefinancierd en dat is natuurlijk een stimulans om verder daarop in te zetten. PMV streeft in Vlaanderen naar fondsen die echt inzetten op het verzamelen van kapitaal voor start-ups in een vroeg stadium. Fondsen die daarin investeren en succesvol zijn, hebben de neiging om op te schuiven richting scale-ups. Die zijn interessant voor fondsen omdat de vergoeding hoger ligt aangezien het om grotere absolute bedragen gaat. PMV tracht goede teams te motiveren om early stage te blijven investeren. De laatste jaren zijn er wel grotere fondsen die bijvoorbeeld 10 procent van de middelen in een vroeg stadium in start-ups willen investeren.

In Vlaanderen wordt traditioneel nogal risicomijdend geïnvesteerd. De Winwinlening en het Vriendenaandeel, waarbij een deel van het risico door de overheid wordt gedragen, werken wel goed.

Energietransitie

Wattson is volgens Michel Casselman een mooi verhaal. PMV heeft een kleine positie genomen in Wattson om als mede-investeerder de richting mee te kunnen bepalen en een grotere positie te hebben in de projecten die Watsson realiseert. Wattson kijkt in de eerste plaats naar de verbetering van de energieprestaties van gebouwen en wordt vergoed op basis van de effectief gerealiseerde besparingen.

Een hypotheek nemen op verlichting of een stookplaats is juridisch niet haalbaar. PMV zoekt nog andere spelers die actief zijn in de energietransitie.

Er was ook een vraag over de prefinanciering van de energietransitie van hele gebouwen en buurten. PMV had al contacten over bijvoorbeeld de energetische renovatie van grote appartementsgebouwen. Dat is erg complex omdat daar de mede-eigendom speelt en de vraag is wie het risico wil en kan dragen. Daarom vordert dit traag. De ambitie om energie-efficiëntie te realiseren is groter dan wat PMV vandaag al kon realiseren. De complexiteit van het verbeteren van de efficientie van wijken en gebouwen met diverse eigenaars maakt dat het moeilijk is om snel te schakelen.

Verliezen

Er werd verwezen naar het verlies van Biotech Fonds Vlaanderen en naar de verliezen in het algemeen, waarbij de vraag werd gesteld of het over enkele grote verliezen gaat dan wel vele kleine. Over het FNG-dossier was er al een bespreking in de commissie (*Parl.St.* Vl.Parl. 2020-21, nr. 522/1). Voor PMV waren er redenen om daarin te investeren. Er was het element werkgelegenheid maar het ging ook om een eerste grote speler die een nieuw model met een combinatie van retail en e-commerce wilde introduceren.

De vraag was of PMV meer inzicht kan geven in dergelijke dossiers met verliezen. Voor Michel Casselman kan dat als de cijfers anoniem mogen zijn. Het wordt delicaat als de commissieleden willen weten over welke bedrijven het gaat en over hoeveel verlies per bedrijf. Dat botst met de afgesloten NDA's. Als de inhoud van die overeenkomsten zou worden aangepast, dan zouden er wellicht niet veel meer worden ondertekend. Als een ondernemer weet dat de gegevens over waarborgen of leningen worden gedeeld met andere partijen, wordt het moeilijk voor PMV om haar werk nog te doen. Eventueel kunnen gecumuleerde bedragen worden meegedeeld. Het jaarverslag van de Gimv is veel minder gedetailleerd dan dat van PMV maar bevat wel informatie over de gecumuleerde bedragen van de grootste investeringen.

Beursgenoteerde bedrijven

Welke rol kan PMV spelen in beursgenoteerde bedrijven? Men zou inderdaad kunnen verwachten dat bedrijven die beursgenoteerd zijn toegang hebben tot andere middelen en PMV niet nodig hebben. Helaas is dat niet altijd het geval. Dat gold voor FNG maar geldt ook voor andere bedrijven die bijvoorbeeld actief zijn in de life sciences. Bedrijven die een ticket nodig hebben van 50 of 100 miljoen euro vinden dat niet zomaar in de private-equitymarkt en trekken dan maar naar de beurs om middelen op te halen, hoewel ze daar niet altijd klaar voor zijn. Bovendien leeft de beurskoers op van goed nieuws. Biotechbedrijven, waarbij het lang duurt vooraleer er omzet is, komen graag om de zes maanden met een mededeling.

Dat neemt niet weg dat het goed kan zijn om scheidingslijnen te trekken. FNG is het enige bedrijf waarin PMV is ingestapt toen het al beursgenoteerd was. In de andere beursgenoteerde bedrijven participeerde PMV al voor ze naar de beurs trokken. Daarbij gelden er vaak lock-upperiodes. Snel uitstappen na een beursgang zou de koers onderuit kunnen halen en daarom moet PMV voorzichtig zijn met het verkopen van haar aandeel. Verder is het zo dat PMV in een vroeg stadium het risico heeft gelopen en daarvan ook het rendement wil halen in een latere fase.

Coronaleningen

Wat betreft de coronaleningen werd een op drie dossiers goedgekeurd. PMV geeft ook feedback. Een aantal ondernemingen gaat daarmee aan de slag en dient nadien een verbeterd dossier in. Andere ondernemers zijn teleurgesteld in PMV.

Financieringslandschap

Een volgende vraag was hoe PMV de vinger aan de pols houdt. In het rapport over het financieringslandschap wordt inderdaad verwezen naar hoge waarderingen. PMV ziet waarderingen voorbijkomen die het niet wil betalen en keurt daarom bepaalde dossiers niet goed. Maar de maatschappij wil wel in de markt aanwezig zijn en de vinger aan de pols houden. Natuurlijk zijn er ook contacten met banken en fondsen waarmee wordt samengewerkt en die informatie aanbrengen. Verder zijn er studies en analyses van markten. PMV ziet waarderingen die door privaat kapitaal worden betaald, die ze te hoog vindt. Maar ook het omgekeerde zal al wel eens gebeurd zijn. Anderzijds doet PMV kapitaalsinvesteringen nooit alleen, er is altijd privaat kapitaal bij betrokken. Die private investeerders hebben in dat geval ook die prijs betaald.

Er werd verwezen naar het risico van de verschuiving in de financiering van start-ups naar grotere bedrijven. PMV heeft volgens Michel Casselman zeker een rol te spelen bij start-ups en dan zeker in segmenten waar er niet genoeg privaat kapitaal beschikbaar is. Voor start-ups die software als een servicemodel aanbieden, staan de private investeerders in de rij. Dat segment is daarom geen prioriteit voor PMV. De maatschappij zal dan eerder teams stimuleren om actief te worden in segmenten waar privaat kapitaal ontbreekt, zoals bijvoorbeeld voor Wattson is gebeurd.

PMV streeft permanent naar complementariteit met de markt maar niet op dossierniveau. Dat zou betekenen dat de maatschappij enkel nog investeert in dossiers waarin er niet genoeg geld wordt gevonden. Dan kan PMV geen rendement meer halen en krijgen die dossiers ook direct het label dat ze niet genoeg konden ophalen in de private markt. In die segmenten waar er een tekort is, worden ook de beste bedrijven eerst gefinancierd want die maken het meeste kans om de Vlaamse economie te versterken. Dat gebeurt dan samen met private partners.

In de life sciences zijn er al heel wat successen geboekt. Maar een investeerder moet wel diepe zakken hebben en bereid zijn op langere termijn te investeren. In latere stadia zijn er daar kapitaalrondes van 100 miljoen euro en meer nodig en daarvoor is er vaak niet genoeg kapitaal voorhanden. Als PMV dan een meerwaarde kan betekenen voor een bedrijf, wordt dat dossier bekeken.

Sommige bedrijven zouden PMV verwijten te veel bankier te spelen en te weinig risicokapitaal te investeren. Michel Casselman is fier op het positieve resultaat van PMV in 2021. Maar elk jaar staat op 1 januari de teller weer op nul en moeten opnieuw deals worden gerealiseerd. Ondernemers zien vaak de risico's niet die PMV moet dragen. Investeringen gebeuren altijd met andere partijen. Bij leningen moet PMV voldoende interest vragen en dat is meer dan de banken vragen, ook omdat het om achtergestelde leningen gaat. PMV moet dat ook doen om complementair met de banken te blijven. Bij de banken zelf is er genoeg onderlinge competitie.

Samenwerking met FIT

PMV en FIT kennen elkaar vrij goed. Kebony is een voorbeeld van een dossier waarin goed met FIT werd samengewerkt en dat tot een goed einde werd gebracht.

Er zijn ook afspraken met FIT over centrale aanspreekpunten. Michel Casselman meent wel dat er nog meer kan worden samengewerkt. De organisaties en medewerkers moeten elkaar nog beter leren kennen.

FIT is minder actief op het vlak van fondsen. PMV spreekt die rechtstreeks aan. Omdat PMV, samen met BNP Paribas Fortis, het beheer doet van het Belgian Growth Fund heeft de maatschappij ook een ruimer netwerk. Het uitbreiden van het netwerk is een permanente opdracht.

Sustainable development goals

Over de SDG's is er veel te doen. Maar eigenlijk is iedereen op zoek naar de juiste manier om het halen van die doelstellingen te meten. Het is terecht dat er daarvoor veel aandacht is. De Duitse vermogensbeheerder DWS kreeg recent nog een boete voor greenwashing. PMV heeft eerder zijn methodologie ontwikkeld samen met Ethibel en werkt nu aan een voorafgaande ESG-analyse om de risico's in kaart te brengen. Dat gebeurt aan de hand van gestandaardiseerde vragenlijsten.

De bevraging en rapportering mogen ook niet te zwaar zijn om kmo's niet uit te sluiten. Michel Casselman zit in de stuurgroep van Invest-EU en ziet dezelfde bezorgdheid voor kmo's bij Duitsland en Italië. Er moet voor de kleine bedrijven een andere oplossing komen dan voor de grote bedrijven. PMV wil ook de transitie financieren, dus de bedrijven die nog stappen moeten zetten. Met de bedrijven worden afspraken gemaakt over welke stappen ze zullen zetten.

Evaluatie medewerkers

Het opvolgen van de bedrijven waarin wordt geïnvesteerd, is de dagelijkse bezigheid van de investeringsmanagers in risicokapitaal. Zij zijn voortdurend in overleg met managers, raden van bestuur, contactpersonen in het netwerk enzovoort. Dat wordt meegenomen als een onderdeel van de evaluatiegesprekken.

Economische situatie

Michel Casselman bevestigt de opmerking van de commissievoorzitter dat de economische situatie snel is gewijzigd. Sommige sectoren die een grote impact ondervonden van de coronacrisis, zoals de reisbureaus, doen het nu wel terug beter. Er is nu een grote zenuwachtigheid bij vele bedrijven over wat het najaar zal brengen. Vele investeerders gaan op de rem staan, houden hun geld bij en vertragen hun investeringen. Dat kan uiteraard leiden tot een vertraging van de groei. PMV heeft een brede portefeuille en houdt de vinger aan de pols.

Tijdens de coronacrisis heeft het met elk bedrijf in de portefeuille contact gehouden. Ook bij de start van de Oekraïnecrisis gebeurde dat, hoewel de direct exposure beperkt blijft. Verassend is dat de Oekraïense IT-sector vrij goed blijft functioneren.

Ook de stijgende rentes zullen een rol spelen. Vele bedrijven hebben zich recht gehouden door hun schuld goedkoop te herfinancieren maar dat is nu niet meer mogelijk. PMV blijft dit kritisch opvolgen. De maatschappij kan niet alle bedrijven redden maar wanneer de moeilijke situatie tijdelijk is, kan worden geholpen.

FPIM en LRM

Hoe gaat PMV om met FPIM en LRM? Het is correct dat FPIM actiever is geworden, onder andere door de mandaten die ze tijdens de coronacrisis van de federale overheid kreeg. Die overlappen inderdaad vaak met wat PMV al deed. Recent was

er een overleg tussen de managementcomités van FPIM en PMV waarbij afspraken werden gemaakt over samenwerking, bijvoorbeeld inzake fondseninvesteringen.

Met LRM wordt overlegd als dat nodig is. In de respectieve samenwerkingsakkoorden staat dat PMV en LRM niet samen investeren. In elk dossier wordt gecheckt of LRM al heeft gefinancierd. Recent was er nog overleg met LRM over een bedrijf in Mechelen dat overwoog naar Limburg te verhuizen.

Nieuwe samenwerkingsovereenkomst en governance

Er werd gevraagd wat voor PMV zelf belangrijk is in de nieuwe samenwerkingsovereenkomst en wat er moet wijzigen aan de governance. Voor Michel Casselman is de corporate governance nu goed. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over de rapportering en over de structuur, met een strategisch kader en een raad van bestuur met een meerderheid van leden die worden aangeduid door de aandeelhouder. Er worden actiedomeinen afgesproken en regelmatig worden die geëvalueerd. Investeringen voor een hoger bedrag worden finaal door de raad van bestuur beslist.

Fundamentele wijzigingen aan de corporate governance lijken Michel Casselman dan ook niet nodig. De afspraken over rapportering kunnen eventueel nog scherper worden gesteld.

4. Bijkomende vragen en antwoorden

Maurits Vande Reyde komt terug op zijn vraag over investeringen in buitenlandse fondsen. Wat is volgens de spreker de meerwaarde voor de Vlaamse economie van het investeren van aanzienlijke bedragen in buitenlandse fondsen in het kader van het Belgian Growth Fund? Er zou een hefboomeffect zijn maar voor het lid is het niet duidelijk hoe dat effect kan worden gewaardeerd, gelet op het feit dat de fondsen autonome beslissingen nemen.

Michel Casselman antwoordt dat de private-equityfondsen waarin PMV investeert geen brede fondsen zijn. Het zijn fondsen die werden opgezet om in bepaalde marktsegmenten te investeren. In die fondsen zijn teams actief die gespecialiseerd zijn in bepaalde marktsegmenten en die ook weten in welk stadium van de groei van bedrijven ze willen investeren. Daarover worden afspraken gemaakt en de partners kunnen daarop toezien. Belgian Growth Fund, waarvan PMV mee het beheer waarneemt, investeert in scale-upfondsen, dus in een later stadium. Het kijkt naar fondsen die gespecialiseerd zijn in een segment dat voor de Belgische economie belangrijk is. Het is dan interessant dat de gespecialiseerde teams van die fondsen ook naar de Belgische en Vlaamse bedrijven kijken. PMV probeert er maximaal voor te zorgen dat de geïnvesteerde middelen terug naar Vlaanderen komen en op die manier een meerwaarde te creëren voor de Vlaams economie.

De spreker geeft het voorbeeld van de logistieke sector. Dat is een belangrijke sector voor Vlaanderen maar er zijn geen grote winstmarges te halen, waardoor er relatief weinig investeerders zijn. Toch is er een fonds in Nederland dat zich in die sector heeft gespecialiseerd. PMV wil dat fonds dan ook naar Vlaamse bedrijven laten kijken. De meerwaarde zit dus in het in contact brengen van gespecialiseerde spelers met Vlaamse bedrijven.

Maurits Vande Reyde begrijpt dat transparantie een moeilijk onderwerp is maar vraagt begrip voor zijn standpunt daarover. PMV betaalde voor zijn aandelen in FNG in totaal 22,5 miljoen euro. De Vlaamse volksvertegenwoordigers hadden daar geen informatie of zeggenschap over, terwijl het wel over belastingmiddelen gaat. Begrijpt de spreker die bekommernis en wil hij mee nadenken over een manier om de transparantie te verbeteren? PMV verschuilt zich achter de NDA's, maar het lid

vraagt niet om alle businessplannen in te kunnen kijken. Hij wil wel met inachtneming van een vertrouwelijkheidsconclusie inzage krijgen in de manier waarop in dossiers beslissingen worden genomen en waarin de middelen worden geïnvesteerd. Dat betekent niet dat het Vlaams Parlement zelf in de beslissingen moet kunnen tussenkomen.

Michel Casselman heeft alle begrip voor de vraag naar transparantie. Hij wil daar gerust op een ander moment over brainstormen. Een NDA is inderdaad niet het businessplan, maar er staat meestal wel een clausule in die zegt dat PMV niet mag bekendmaken dat het in gesprek is met het bedrijf. Bedrijven willen de vrijheid hebben om verschillende partijen tegen elkaar uit te spelen. PMV schrijft niet zijn eigen NDA's maar neemt de standaard over van de Belgian Venture Capital and Private Equity Association, die door iedereen wordt gebruikt. Daardoor is er ook geen discussie over de inhoud van de clausules. Een eigen NDA schrijven zou de deals niet vergemakkelijken. PMV wil nadenken over meer transparantie in gevoeligere dossiers en daarover in dialoog gaan, maar er zijn veel consequenties aan verbonden.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Maurits VANDE REYDE
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

Belgian GAAP	Belgian Generally Accepted Accounting Principles
Benelux	België, Nederland, Luxemburg
ESG	environmental, social and governance
FIT	Flanders Investment & Trade
FPIM	Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij
Gimv	Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen
IT	informatietechnologie
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LRM	Limburgse Reconversiemaatschappij
NDA	non-disclosure agreement
PMV	Participatiemaatschappij Vlaanderen
PMV/z	Participatiemaatschappij Vlaanderen voor zelfstandigen
SDG	Sustainable Development Goal
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VARIO	Vlaamse Adviesraad voor Innoveren en Ondernemen
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen